

Müstəqilliyimiz dönməzdir, əbədidir...

18 oktyabr 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikası müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktı qəbul edilib

Ulu öndər Heydər Əliyevin dilindən səslənən bu fikir az keçmədi ki, kəlama, şüara, sloqana çevrildi.

Bir xalqın, bir millətin azadlıq uğrunda mücadiləsinin məntiqi nəticəsi, başladığı, dirəniş göstərdiyi, zaman-zaman büdrədiyi, lakin heç vaxtlə yorğunluğundan usanmadığı mübarək bir yolun son ünvanı... Müstəqillik!

Müstəqilliyin bir xalqa verəcəyi nələr ola bilərdi?

Gerçək və əyani cavab istər sosiomədəni, istər geosiyasi, istərsə də iqtisadi müstəvidə qazandığı müstəsna nailiyyətlərlə günümüzün Azərbaycanıdır. Məhz müstəqillik amili Xəzərə sığınmış, iki qitənin qovuşuğunda qərar tutmuş, "Yönü Şərqi olsa da yolu Qərbə" olan bir ölkəni sivil, bəşəri dəyərlərə sadıq dünya dövlətinə çevirməyi bacardı.

Azərbaycan o nadir ölkələrdəndir ki, bir əsrdə iki dəfə dövlət müstəqilliyini elan etməyi bacardı. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Milli Şurası İstiqlal Bəyannaməsi qəbul edərək tam dövlət hakimiyyətinə malik Azərbaycan Respublikasının yarandığını bəyan etdi. Müsəlman Şərqi ilk cümhuriyyəti bir çox xarici dövlətlər tərəfindən tanındı, müstəqil dövlətin təsisatları yarandı. Təəssüflər olsun ki, bu müstəqillik tarixinin ömrü çox çəkmədi. Bolşeviklər tərəfindən yönəldilən RSFSR 1920-ci il aprelin 27-28-də cənub sərhədlərində fidan kimi dirçələrək ətrafına azadlıq nəğməsinin tərənələrini yayan Azərbaycanın müstəqilliyini qanla boğdu.

Çar Rusiyasının 1806-1828-ci illərdəki ilhaq siyasəti bu dəfə bir başqa amplituda - kommunist ideologiyasının milli məni inkar edən idbar baxışlar sistemi şəklində həyata keçirildi. Amma bu "siyasi izdivac" Azərbaycan xalqının azadlıq ideallarını, müstəqillik çirpintilərini susdura bilmədi. Zətən, ideoloji zülüm, milli-etnik dəyərlərin, mədəni-əxlaqi ülgülərin aşınması üzərində qurulan bir tifaq dağılmağa məhkum idi.

İttifaq respublikalarında getdikcə daha geniş və real konturlar alan milli-azadlıq mübarizəsi tarixin bütün inkişaf qanunauyğunluqlarının ziddinə 70 il duruş gətirmiş çürük bir sistemi kökündən aşırı.

Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Azərbaycan Milli Şurasının 1918-ci il mayın 28-də qəbul etdiyi İstiqlal Bəyannaməsinə, Azərbaycan Respublikasının demokratik prinsiplərinin və əməllərinin varisliyinə əsaslanaraq, eləcə də "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında" Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin 1991-ci il 30 avqust tarixli Bəyannaməsini rəhbər tutaraq 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya aktını qəbul etdi. Qarşıda xalqımızı müstəqillik və demokratiyaya dəvət edən bir yol vardı. Lakin bu yolla getməyə Azərbaycanda təqət qalmamışdı.

Hələ ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından Ə.Vəzirov, A.Mütəllibov, nəhayət, "cəbhə hakimiyyəti" Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyəti mürəkkəbləşdirərək kritik həddə çatdırmışdılar. 1988-ci ildə milli-azadlıq mübarizəsinin dalğasında hamımız meydanlara daşdıq, qışın soyuq gecələrində çatdığımız tonqalların ocağını sönməyə qoymadıq, sovetin zəhmli tanklarını əzmimizlə, qətiyyətimizlə, azadlıq eşqimizin şövqü ilə ram etdik. Lakin təəssüflər ki, sovet-kommunist istibdadının əlindən dartıb aldığımız milli istiqlalimizimizin şirin meyvələrindən doyunca tamsına bilmədik. 1992-ci ilin mayında xalqın milli azadlıq və suverenlik çağırışlarının qanadında hakimiyyəti qəsb etmiş AXC-Müsavət fraksiyası olduğu kimi göründüyünü ortaya qoydu. Bir illik mənhus hakimiyyət Azərbaycan adlı coğrafiyada bəşəri, əxlaqi dəyərləri, dövlətçilik əməlləri, idarəetmə vərdişləri, daxili və xarici siyasət adına nə varsa, hamısının necə tənəzzül etdiyini, süquta uğradığını ortaya qoydu.

Yanlış kadr siyasəti, daxili didişmələrin hobbilyə çevriləcək dərəcədə intensivliyi, dünənki "çayxana elitası"nın bu gün mənsəb uğrunda güzəştəz mübarizəsi, idarəetmə təcrübəsinin olmaması, iqtisadiyyatın aparıcı sahələrinə kadrların peşəkarlıq, bacarıq və təcrübə prizmasından deyil, şəxsi sədaqət prinsipi müstəvisindən təyin edilməsi, ictimai-siyasi ab-havanın getdikcə daha da çirklənməsi Ermənistanla müharibədə torpaqlarımızın təcavüzkar tərəfindən qəsb edilməsini səbəbləndirirdi.

Hakimiyyətə zor və silah yolu ilə gəlmiş bir komanda özünün yarıtılmaz, səriştəsiz və cinayətkar fəaliyyəti ilə 1993-cü ildə ölkəni parçalanıb məhv olmaq təhlükəsinə məhkum etmişdi.

Azərbaycan əldə etdiyi deklarativ müstəqilliyi həqiqi müstəqilliyə çevirə, bu müstəqilliyi qoruyub inkişaf elətdirə, nəhayət, bu müstəqillik ideallarını üzərində bütöv bir azərbaycançılıq ideologiyasını ucalda biləcək bir liderə, xilaskara möhtac idi.

1987-1991-ci illərdə Heydər Əliyevi milli dövlətçiliyimizin taleyi çox ciddi narahat edirdi. O, artıq öz siyasi seçimini etmiş və Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda qətiyyətli mübarizəyə başlamışdı. Onun Naxçıvanda həyata keçirdiyi siyasət sayəsində Azərbaycanın bu qədim diyarında Azərbaycan Demokratik Respublikasının dövlət atributları bərpa olunmuş, muxtar respublikanın adından "sovet sosialist" sözləri çıxarılmış, 20 Yanvar hadisələrinə siyasi qiymət verilmişdi. Azərbaycanda milli dövlətçiliyin təşəkkülünün əsas ideya və istiqamətləri barədə ən tələyüklü fikirlərini Heydər Əliyev 1992-ci ildə yaratdığı Yeni Azərbaycan Partiyasının siyasi platformasında əks etdirdi. Həmin ağır günlərdə ölkənin girdabına sürükləndiyi vəziyyət məhz onun bu məsələlərə müdaxilə etməsini tələb edirdi.

Heydər Əliyev 1993-cü il iyunun 9-da xalqın təkidli tələbi ilə Bakıya döndü. Bu dönüş tarixin sosial sifarişi idi. Bu dönüş xalqın istəyi ilə hasil oldu. O böyük şəxsiyyət gəlişi ilə Azərbaycanın boğazında kilidlənib onu uçuruma sürüyən təhlükələri dəf etdi, insanların nigarənçılıqla vuran qəlbinə bir inam və rahatlıq toxumu səpdi. Ölkənin həqiqi müstəqilliyinin sayğacı hesabını açdı.

Həmin illərdə üzünü Azərbaycan dövlətçiliyini dağıtmaq istəyənlərə tutan ulu öndər deyirdi: "Mən Azərbaycanın müstəqilliyini Azərbaycan xalqı üçün böyük nailiyyət hesab etmişəm və bu müstəqilliyin əldə olunmasına xidmət etmişəm. Bundan sonra ömrümün qalan hissəsini də Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə, inkişaf etməsinə sərf edəcəyəm".

1991-ci ilin oktyabr tarixli müstəqillik haqqında Konstitusiyaya Aktı Azərbaycana bu müstəqilliyin "şirin meyvələri"ni dadırdı bilmədi. Hüquqi akt hələ reallıq deyildi. Ona görə də təsadüfi deyil ki, Azərbaycanın həqiqi müstəqillik tarixi ulu öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi tarixlə hesablanır.

1993-cü ildə Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktının qəbul olunmasının ikinci ildönümü münasibətilə xalqı təbrik edən ölkə Prezidenti deyirdi: "Azərbaycan xalqının əsrlər boyu qəlbində olan, həsrət çəkdiyi günlər gəlib çatmışdır. Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyinə nail olmuşdur. Müstəqilliyi əldə etmək, dövlətin tam müstəqil olmasına nail olmaq üçün xalqımız çətin yollardan keçmişdir. Ancaq müstəqilliyi əldə saxlamaq, onu möhkəmləndirmək, dövlətin tam müstəqilliyinə nail olmaq və bütün vətəndaşlara müstəqil dövlət şəraitində layiqli həyat tərzini təmin etmək daha çətinidir. Bunun üçün biz çox iş görməliyik. Qarşımızda böyük vəzifələr durur. Bu vəzifələri həm Azərbaycanın dövlət orqanları, həm hökumət, həm respublikanın mövcud siyasi-ictimai qüvvələri, həm də hər bir vətəndaş yerinə yetirməyə çalışmalıdır.

Ona görə də mən bu əlamətdar gündə, bizim üçün böyük bayram günündə Azərbaycan xalqına, respublikamızın bütün vətəndaşlarına müraciət edirəm, Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi xadimlərinə, ziyalılarına, dövlət orqanlarında vəzifə daşıyan şəxslərə, hər bir vətəndaşa müraciət edirəm və hər bir kəsi Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyini möhkəmləndirmək üçün, bu müstəqilliyi daimi etmək üçün fədakar əməyə dəvət edirəm".

Heydər Əliyev bəhrələrindən əməli şəkildə barındığımız müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin, bazar münasibətlərinə əsaslanan yeni tipli iqtisadiyyatın nəzəri-konseptual inkişaf konsepsiyasını yaratdı. Məhz Heydər Əliyev xalqın istək və arzularını onun dövlətçilik ənənələri, milli maraq və mənafeləri üzərində kökləyə, bu qüdrətli və təbii qaynaqdan düzgün istifadə etməklə dilindən, dinindən və milliyətindən asılı olmayaraq Azərbaycan ərazisində yaşayan bütün insanların həyatı maraqlarını vahid məqsəd - dövlətçilik ideyası ətrafında birləşdirə bildi.

Məhz Heydər Əliyev yeni neft strategiyasının nəticəsi kimi təzahür edən "Əsrin müqaviləsi"ni imzalamaqla Azərbaycanın dünya iqtisadi sistemindəki yerini müəyyənləşdirdi. Bazar münasibətlərinə əsaslanan iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi, sahibkarlığın inkişafının stimullaşdırılması, müvafiq təkmil qanunvericilik bazasının yaradılması və hüquqi vəsilələrin işə salınması ölkə iqtisadiyyatına xarici sərmayələrin axınına reallaşdırdı. Qeyri-neft bölməsi sürətlə inkişaf etməyə başladı. Özəlləşdirmə proqramı həyata keçirildi. Ümumdünya iqtisadi məkanına qətiyyətlə inteqrasiya edən ölkə xammal ixracatçısından istehsal sənayesini qüdrətləndirən və əmtəə ixrac edən əlverişli tərəfdaşa çevrildi. Ölkədə aqrar islahatları aparıldı, torpaq kəndlilərin mülkiyyətinə verildi.

Azərbaycan xalqının ən böyük maddi sərvəti olan nefti geosiyasətin malı etməyi Heydər Əliyev bacardı. Artıq Cənubi Qafqaz bölgəsi və Xəzər hövzəsi dünyanın super güc mərkəzlərinin iqtisadi və siyasi maraqlarının kəsişdiyi bir siyasi coğrafiyaya çevrilmişdir.

Ümummillə lider Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətinin gələcək inkişaf yollarını müəyyənləşdirdi: bu, Qərblə inteqrasiya, demokratik inkişaf və hüquqi dövlət quruculuğu yolu idi, azərbaycançılıq və vətəndaş həmrəyliyi yolu idi. Ölkə başçısı nəinki bu məsələləri nəzəri şəkildə təklif etmiş, onların həllinin konseptual düsturlarını və milli dövlət mənafeləri ilə maksimum uzlaşan praktiki modellərini də ortaya qoymuşdu.

Dövlət idarəçiliyində belə bir konseptual xətt ulu öndərin xeyir-duası ilə böyük siyasətə qədəm qoyub 2003 və 2008-ci illər prezident seçkilərində iştirak edərək xalqın mütləq əksəriyyətinin səsini qazanıb prezident seçilmiş İlham Əliyevin fəaliyyətində də özünü qabarıq göstərir. Bu günün nəfəsliyindən geridə qoyduğumuz 9 ilin nəticələrinə nəzər saldıqda diqqəti cəlb edən əsas məqam da ölkədə həyata keçirilən bütün miqyaslı işlərin, çoxcəhətli fəaliyyətin əsas məqsədinin, aparıcı leytmotivinin Azərbaycanın müstəqilliyi və bu müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi faktıdır.

Cənab İlham Əliyevin ilk bəyanatı ondan ibarət olmuşdu ki, Azərbaycan indiyədək getdiyi yolu davam etdirəcək, Heydər Əliyev kursu dönmədən həyata keçiriləcəkdir. Heydər Əliyev siyasi kursu nə deməkdir? 1993-cü ildən başlayan bu kurs Azərbaycanda hüquqi, demokratik dövlət quruculuğu prosesinin başa çatdırılması, iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi və Azərbaycanın dinamik inkişafa xas olan iqtisadi bazasının yaradılması demək idi. Ölkədə siyasi plüralizm, demokratik və vətəndaş cəmiyyətinin bərqərar olması idi. Azərbaycanın beynəlxalq aləmə inteqrasiyası və beynəlxalq hüquq normaları ilə tənzimlənən sivil dünya siyasətinə inteqrasiya etməsi və bu məkanda özünə layiq yer tutması idi. Azərbaycan iqtisadiyyatının onurğa sütununu təşkil edən və əsası ümummillə lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan yeni neft strategiyasının reallaşması idi.

Sosialyönümlü siyasət yeridən Prezident İlham Əliyev ötən illər ərzində qəbul etdiyi fundamental qərarlar, imzaladığı sərəncamlarla daim xalqın mənafeyindən çıxış etdiyini, verdiyi vədlərin sırf əməli fəaliyyətə, pragmatizmə söykəndiyini sərgilədi. O, ictimai həyatın bütün sahələrində yeni dövrün tələblərinə uyğun islahatların aparılması, qeyri-neft sektorunun ümumi daxili məhsuldakı çəkisinin artırılması, regionların proporsional inkişafı,

yeni istehsal müəssisələrinin açılması, ən başlıcası, işsizlik probleminin aradan qaldırılması istiqamətində effektiv nəticələrə hesablanmış cəsarətli addımlar atdı. Və məhz bu cür rəşional addımların nəticəsidir ki, bu gün müstəqil Azərbaycanın səsi nüfuzlu beynəlxalq kürsülərdən gəlir, balanslaşdırılmış xarici siyasət real dividendlərini verir, ölkə Avropanın enerji təhlükəsizliyi sistemində həlledici rola malikdir. İqtisadi qüdrətimiz respublikanı sərmayədar ölkədən fəal sərmayəçi ölkəyə, regionda əsas söz sahibinə çevirmişdir.

Xalid Niyazov